

Još početkom XIV vijeka javlja se kao selo **Zihina** koje je pripadalo Ostrošcu. Spominje se i 1330. godine. Pripadala je Babonićima u čijim je rukama još 1563. godine.

Turci su **Stinu** zauzeli 1575, a popravili su je 1626. godine i u nju stavili posadu sa dizdarom. Popravljen je i 1687. godine. **Turci** su novi grad sazdali 1783. godine kako piše na ploči iznad ulaza. Prvo je pripadao Krupskoj, zatim Ostrožačkoj kapetaniji. Godine 1833. u Stini je bilo sedam topova.

Stariji grad ima oblik nepravilnog četverougla sa četvrtastom kulom u jugozapadnom uglu. Kada bacimo prvi pogled na sanacioni plan grada Stijene, da bismo utvrdili koji je dio stariji, srednjovjekovni, a koji iz vremena turske uprave, sigurno dolazimo do krivog zaključka. Manja utvrda na istočnoj strani, sa bastionom na četiri ugla izgleda da pripada gotičkom konceptu utvrđenja u Pounju. Kao da mu je Bužim bio uzor, što nije isključeno, jer su Turci rado usvajali sve prednosti utvrđivanja, a Bužim je po tome, od svog nastanka, bio poznat.

Srednjovjekovno utvrđenje je neuobičajeno loše smješteno na terenu. U nizini, bez zaštitnog jarka i vode, velikih dimenzija, samo s jednom kulom, nije predstavljalo dobru zaštitu za vojnu posadu. Ova utvrda je izgledala kao zidom ograđeni prostor za zbijeg, što je vjerovatno i bila. Nije onda neobično da je krajiška uprava i tražila da se grad poruši. Poslije 1576. godine utvrđenje su koristili i Turci, ali i poslije popravaka stara Stina je bila preslabo utvrđenje, te su Turci riješili da uz nju izgrade i malu snažnu utvrdu, kojoj je srednjovjekovna utvrda postala širi obor. Srednjovjekovna utvrda je prilagođena terenu i iz čega je proizišao njen oblik nepravilnog četverougla sa stranama: 90 m (sjever), oko 90 m (zapad), 60 m (jug) i 30 m (istok).

U jugozapadnom uglu uzidana je četvrtasta kula nepravilnog oblika sa vanjskim stranama: 8m, 7m, 7m i 6,50 m. Uz kulu na južnoj strani kapija je utvrđena sa lijepo obrađenim segmentnim visokim lukom od pravilnih klesanaca u dva reda, od kojih je donji štih klesanaca uvučen u odnosu na ravan zid. Ovaj detalj ujedno predstavlja i jedini arhitektonski bogatiji detalj na utvrđenju. Debljine zidova bedema i kule variraju od 1 do 1,4 m. Zidanje je uobičajeno srednjovjekovno sa pritesanim omanjim klesancima spolja i unutra i ispunom od lomljenika u bogatom malteru. Rijetki su skulpturalni detalji na našim gradovima. Stina ima jedan ovakav detalj na lijevom dovratniku kapije sa vanjske strane. U kamenu je reljefno predstavljena ptica, vjerovatno golub, koji je možda bio zaštitnik grada, a možda simbol plemićke porodice.

Čudno je da **Ćiro Truhelka**, koji je pažljivo razgledao grad početkom XX vijeka, nije primijetio ovaj ukras. Sličan ukras sa predstavom pelikana (gema) uklesan je na uglu Kapetanove kule u Bihaću. Ni o jednom ne pišu autori koji su opisivali ove utvrde. Novi grad koji nije osobito star predstavlja jedan od najtvrdih gradova što su ih Turci podigli u Bosni. Zidan je od lijepo tesanog kamena. Četvrtast je, opasan jakim bedemom sa četiri svedene tabije u uglovima. Dok je stari grad znatno porušen, novi je dobro očuvan. Nalazi se lijevo od ceste

Cazin-Krupa

, 10 km od Cazina. Imao je i podgrađe.

Husref Redžić

Iz knjige Srednjevjekovni gradovi u Bosni i Herecegovini
Sarajevo publishing, Sarajevo 2009.